

**ANALIZA STANDARDÓW ŚRODOWISKOWYCH DOMÓW SAMOPOMOCY
WOJ. LUBUSKIEGO – STAN NA 31.12.2019 r.**

WNIOSKI

Gorzów Wielkopolski
marzec 2020 r.

Dokument zawiera krótki opis infrastruktury środowiskowych domów samopomocy w województwie lubuskim, wybranych standardów, wykorzystania miejsc i czasu usług.

LICZBA I TYP JEDNOSTEK

Liczba środowiskowych domów samopomocy, w woj. lubuskim, utrzymuje się na tym samym poziomie. Wzrasta natomiast liczba miejsc oferowanych przez ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi .

W województwie lubuskim funkcjonują 33 środowiskowe domy samopomocy¹. Liczba domów, w porównaniu do 2018 r., nie zmieniła się.

Ośrodki wsparcia oferują łącznie 959 miejsc dla osób z zaburzeniami psychicznymi. To o 9 miejsc więcej, niż w 2018 roku (1% wzrost). Nowe miejsca powstały w związku z realizacją zadań dotyczących rozwoju sieci ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz realizacją działania 3.2. kompleksowego programu wsparcia rodzin „Za życiem”.

Domy oferują miejsca w czterech dopuszczalnych ustawowo typach:

- dla osób przewlekłe psychicznie chorych - 204 miejsca (typ A);
- dla osób z niepełnosprawnością intelektualną - 431 miejsc (typ B);
- dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych – 105 miejsc (typ C);
- dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi – 219 miejsc (typ D).

Ośrodki wsparcia poszerzyły swoją ofertę o profil dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Ustawodawca, w maju 2019 r., wprowadził nowy typ ŚDS – D - dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi. Środowiskowe domy samopomocy świadczą usługi dla tej kategorii osób. W 2019 r. 25 domów dostosowało profil do aktualnych rozpoznań uczestników. Tym samym - Wojewoda Lubuski – wyraził zgodę na przeprofilowanie tych jednostek, w szczególności rozszerzenie profilu ŚDS o typ D.

Miejsca przeznaczone dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi są dodatkowo dofinansowane, w związku z realizacją Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”.

¹ Stan na 31 grudnia 2019 r.

W Lubuskim przeważają gminne ośrodki wsparcia, które prowadzą głównie jednostki samorządu terytorialnego.

Wśród funkcjonujących na terenie województwa ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, 28 to jednostki o zasięgu gminnym, pozostałe 5 obejmują obszar powiatu. Biorąc pod uwagę podmiot prowadzący ŚDS - 27 prowadzonych jest przez jednostki samorządu terytorialnego (gminę, powiat), 6 przez organizacje pozarządowe ².

ROZMIESZCZENIE W WOJEWÓDZTWIE

Najwięcej domów zlokalizowanych jest na północy województwa lubuskiego.

Sytuacja i rozmieszczenie ŚDS w woj. lubuskim kształtuje się w sposób zróżnicowany. Najwięcej ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, znajduje się w północnej części województwa. W poszczególnych powiatach jest tu od 2 do 5 tego typu placówek. Najwięcej domów funkcjonuje na terenie powiatu:

- gorzowskiego i ślubickiego – po 5 placówek;
- międzyrzeckiego i strzelecko-drezdeneckiego – po 4 placówki;
- m. Gorzów Wlkp. – 3 placówki;
- m. Zielona Góra, sulęcińskiego, zielonogórskiego, żarskiego – po 2 placówki.

W południowej części województwa, tego typu placówek jest znacznie mniej. W powiatach krośnieńskim, nowosolskim, świebodzińskim i żagańskim funkcjonuje jeden ŚDS. Tylko w jednym powiecie (wschowskim) nie funkcjonuje żaden ośrodek wsparcia.

WYBRANE STANDARDY

Lubuskie domy – do końca 2019 r. - mogły funkcjonować w strukturach ośrodków pomocy społecznej. Od 1 stycznia 2020 r. działają jako samodzielne jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

W województwie lubuskim – wg stanu na 31 grudnia 2019 r. - 25 ośrodków wsparcia funkcjonowało jako samodzielne jednostki organizacyjne pomocy społecznej. Pozostałe 8 – w strukturach ośrodków pomocy społecznej.

² Zgodnie z art. 25 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej organ jst może zlecić prowadzenie domu organizacji pozarządowej prowadzącej działalność w zakresie pomocy społecznej.

Ustawa o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz niektórych innych ustaw, wprowadziła przepis przejściowy. Dopuszczała działanie jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, na dotychczasowych zasadach, do 31 grudnia 2019 r.

Od 01 stycznia 2020 r. – uchwałami rad miasta lub gminy - środowiskowe domy samopomocy funkcjonujące w strukturach ośrodków pomocy społecznej, zostały wyodrębnione ze struktur ops i funkcjonują jako samodzielne jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Doświadczenia wyodrębnionych jednostek pokazują, że samodzielne środowiskowe domy samopomocy, świadczą wyższą jakość usług wspierająco - aktywizujących na rzecz uczestnika. Łatwiej rozwiązuje się wiele kwestii: organizacyjnych, w relacjach z pracownikami i uczestnikami, postępowanie wspierająco – aktywizujące itp. Potwierdzają to kontrole i postępowania nadzorcze inspektorów Wydziału Polityki Społecznej.

Domy nie spełniają minimalnego wskaźnika zatrudnienia w zespole wspierająco – aktywizującym. Wzrosła liczba domów, które nie osiągają wskaźnika.

Ustawodawca, w rozporządzeniu w sprawie środowiskowych domów samopomocy, określił termin dostosowania domów do wymaganych standardów, tj. do 31 grudnia 2022 r.

Analiza sprawozdania³ wykazała, że 16 domów nie spełnia standardu zatrudnienia. Oznacza to, że wskaźnik zatrudnienia w zespole wspierająco – aktywizującym, kształtuje się poniżej wymaganego przepisami minimum. Liczba domów, które nie spełniają wskaźnika – w badanym okresie sprawozdawczym⁴ – wzrosła o 4 domy. Wzrost ten prawdopodobnie jest spowodowany przeprofilowaniem ośrodków wsparcia, o miejsca dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi (typ D). Ustawodawca określił nowy wskaźnik zatrudnienia pracowników zespołu wspierająco – aktywizującego dla domów, tj. nie mniej niż 1 etat na 3 uczestników w domu typu D. Zatem, poszerzenie oferty domu o typ D, mogło spowodować wzrost wymaganego minimalnego wskaźnika zatrudnienia w zespole wspierająco – aktywizującym, a tym samym niespełnienie go przez domy.

³ Stan na 31 grudnia 2019 r.

⁴ Okres sprawozdawczy – wg stanu na koniec 2018 r. i 2019 r.

Wzrasta liczba pracowników (i etatów) zatrudnionych w zespole wspierająco-aktywizującym.

W 33 ośrodkach wsparcia zatrudnionych jest 247 pracowników na 209 etatach. To o 19 etatów więcej, w porównaniu do 2018 r. Biorąc pod uwagę liczbę miejsc oferowanych przez lubuskie domy, w poszczególnych typach, suma etatów w województwie jest zgodna z wymaganym ustawowo minimum. Taka sytuacja wynika z faktu, że w 17 domach, wskaźnik zatrudnienia w zespole wspierająco – aktywizującym, przekracza wymagane minimum, określone w przepisach.

WYKORZYSTANIE MIEJSC I CZAS UŻYTKOWANIA USŁUG

Wzrasta liczba uczestników korzystających z usług ośrodków wsparcia.

W badanym okresie⁵, wzrasta liczba uczestników skierowanych do środowiskowych domów samopomocy, na podstawie wydanych decyzji, w stosunku do ogółu oferowanych miejsc (2,4%). Wzrasta również liczba uczestników faktycznie korzystających z usług ŚDS, tj. na podstawie prowadzonych list obecności (6,4%).

Ośrodki pomocy społecznej, skierowały 942 osoby z zaburzeniami psychicznymi (liczba decyzji wg stanu na koniec 2019 r.), co stanowi 98,2% wykorzystania oferowanych miejsc w województwie lubuskim.

W przypadku, gdy pod uwagę weźmiemy faktyczne użytkowanie miejsc (tj. na podstawie list obecności uczestników), na 959 miejsc w województwie, na zajęcia w domu faktycznie uczęszcza 815 osób (tj. 85% ogółu miejsc). To wzrost o 4 punkty procentowe, w porównaniu do ubiegłego roku. Obserwujemy poprawę frekwencji uczestników ŚDS. Na frekwencję uczestników może mieć wpływ sytuacja zdrowotna osoby czy konieczność hospitalizacji.

Tut. Wydział Polityki Społecznej prowadzi stały monitoring rzeczywistego wykorzystania miejsc w domach. Sygnalizowane przez ŚDS próby zwiększenia miejsc, poprzedzone są analizą ich faktycznego wykorzystania w danym okresie. W przypadku, gdy odnotowujemy wolne miejsca, zaleca się przyjmowanie nowych osób, na miejsce uczestników opuszczających zajęcia (zgodnie z zapisami rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy oraz zarządzenia Wojewody Lubuskiego, z dnia 24 maja 2019 r., w sprawie ustalenia sposobu wykonywania zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez jednostki

⁵ Okres sprawozdawczy –2018 r. i 2019 r.

samorządu terytorialnego na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie lubuskim).

Domy zapewniają uczestnikom zajęcia przez 6 godzin dziennie. Faktycznie korzystają oni z usług ŚDS przez 5,9 godzin dziennie.

Ustawodawca wskazuje liczbę dni i godzin działania ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Określone minimum to 8 godzin dziennie, z czego przez 6 godzin powinny być prowadzone zajęcia z uczestnikami. Średni czas użytkowania usług nie jest tożsamy z liczbą godzin zapewnianą przez ŚDS. Czas ten dotyczy liczby godzin, w jakich uczestnik faktycznie korzysta z oferty ośrodka wsparcia.

Uczestnicy lubuskich domów korzystają z nich średnio przez 5,9 godzin dziennie. To o 0,13 godz. więcej, jak w roku ubiegłym⁶. W poszczególnych domach wygląda to w sposób zróżnicowany, od 4 godz. (ŚDS Żary) do 6,7 godz. (ŚDS w Zielonej Górze Nr 2).

PODSUMOWANIE

W Lubuskim, stale rozwija się sieć ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi: wzrost liczby miejsc i uczestników. Najwięcej domów zlokalizowanych jest na północy województwa lubuskiego. W jednym powiecie nie funkcjonuje żaden ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Dalszego monitoringu wymaga w szczególności:

- faktyczne wykorzystanie miejsc w placówkach, co wpłynie na racjonalne wykorzystanie środków finansowych pochodzących z budżetu państwa;
- wskaźnik zatrudnienia w zespole wspierająco – aktywizującym poprzez analizę sprawozdawczości półrocznej i rocznej, zaplanowanie działań w Programach Naprawczych ŚDS lub deklaracje gmin/ powiatów w zakresie terminu osiągnięcia wymaganego wskaźnika;
- standardy bytowe - 8 ŚDS nie spełnia standardu określonego przepisami. Domy realizują lub będą realizować działania naprawcze zaplanowane w Programach Naprawczych.

⁶ 2018 r.